

Forfatter: Hertz, Henrik

Titel: Naturen og Kunsten.

Citation: Hertz, Henrik: "Naturen og Kunsten.", i Hertz, Henrik: *Digte fra forskjellige Perioder, 1.-4. Deel.*, udg. af Tredie Deel. , 1851-62., s. 177. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: [https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hertz11\\_lev-shoot-workid71623/facsimile.pdf](https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hertz11_lev-shoot-workid71623/facsimile.pdf) (tilgået 13. marts 2024)

Anvendt udgave: Digte fra forskjellige Perioder, 1.-4. Deel.

## Naturen og Kunsten,

---

Første Ufdeling.



I.

Det var en beilig Sommeraften. Heed  
Af Solens sidste Favniaag hvilte  
Den matte Luft ved Strandens Bred,  
Mens dunkelblusshende dens Brudgom gled  
Til Badets Æsighed i Oceanet ned  
Og end engang til Afsked hjærligt smilte.

Jeg faae med min Veninde  
Bed Haves Bred den gyldne Sol forsvinde.  
Paa Treets Top, paa Skibets Mast den skrev  
Endnu en Hilsen i et Elsfors-Brev,  
Og prøvede tilsidst at efterlade  
Sit Billede med alle Farvers Pragt  
Paa nogle Slyers skøbelige Flade.

Og alt som Binden frissere blev bragt  
Fra Søen ind paa Landet, rulled' etter  
De bløde Bolger med melede Tact.

Langt ube lage for Auker to Fregarter,  
Et letbøgt, mindre Farvoi prøved' paa  
At drage Fordel af de Linde,  
Kun med at høle fysfessatte Binde;  
Men Seilet visted' slapt fra Skibets Raa.

Paa Landet dampet' Markerne. Sem Taage  
Hang over Engen gjennemsiktig Duggen.  
Rundt om os blev det stille. Hjernt en Maage  
Streg over Havet. Men en sagie Klaffen,  
En afbrudt Driddren, og en fugl, der ilte  
Til Skovens Ly og skjulte sig derinde,  
Tilfjendegav mig, at Naturren hvilte.

Da mærkede jeg først, at min Veninde  
Saae ufravendt og vist  
Paa eet og samme Punkt, som om hun vilde  
En Tankegang forfolge til dens Kilde.  
Jeg spurgte den Fordybede tilført:  
„Hvad er det, Njære, Du betragter hif?“

„Af Duet! — hvared' hum — jeg tænker etter  
Paa Noget, der forfolger mig saa tigt,  
En Sørhed, som jeg driver snart for vidt,  
Endfjordt jeg ei aldeles Grunden fatter.

Se, dette Landskab her er snuft. Det Sprog,  
Naturen taler, hænder jeg — og dog,  
Iſald jeg ikke frugted' for din Latter,  
Jeg vilde paastaae, at jeg føler meer,  
Langt mere ved et Landskab, der er malet,  
End ved det Liv, jeg runder omkring mig feer."

Maaſſee Du foreträffer Idealet?  
Jeg spurgte med et Smil.

„Maaſſee,  
— Hun svareb' — ligger det til Grund for min Idee.  
Endnu, saavidt jeg mindes, har jeg ikke  
Med usorstyrret, blivenende Behag,  
Og ret med indre Frih, i lange Drag,  
Nydte Synet af en Egn, der fremte med min Smag.  
Jeg veed ei selv, hvori det kunde stikke.  
Jeg følte mig for adspredt; Taulen gif  
Langt længer end Veskuerindens Blit.  
En Gjenstand rev mig voldført fra en anden.  
Et Middelpunkt, der ordned Skov og Eng  
Og Soen till en Heelhed for Forstanden,  
Den søgte jeg, men fandt den ei. Ifleng  
Mit Øie dvælte ved de mindre Dele,  
Men fandt ei Hæle ved at see det Hele.

„Jeg findes fristes til at træ,  
Naturen, for mangfoldig, mangler No.“

Den No — jeg svarede — vi stundom favne,  
Maa også hos os selv. Ifald dit Die  
Ei ordner selv hver Øjenstand noie,  
Da vil Naturens Orden lidt kun gavne.  
Thi Diet er vor Skuskreds Namme,  
Og Sjælen Verredet, paa hvilket vi  
Gruppere med en virksom Phantasie  
Naturens vigtigste Maleri.  
Men ei Enhver har Die for det Samme.  
Hvem veed? — jeg veddeles skjentende — maaſſee  
Den Hastighed, hvoraf du plages,  
Er Grunden til, at dine tanker drages  
Fra Meget, som vi Nidre see.

„Af nei! Du gjør mig Uret. Øſte ſidder  
Jeg hele Timer ved den aabne Strand,  
Og stirrer paa det grændſeløſe Vand,  
Og bugger mig i Hugleqvidder.  
O, meer end eengang dette Hjerte blev  
Indlullet af Naturens Melodier,  
Indtil et uſerkarligt Mishag rev  
Mit efter ud af mine Drømmerier.  
Og øſte har jeg Skjønhed truffet,

Og den har smeltet dette Bryst.  
Men naar jeg dwælte længe ved min Lyft,  
Da vaagned' jeg eg sandt mig skuffet."

Hvor kan du vente — brød jeg ud — at finde  
I denne Verden varig Fred, Veninde!  
Væsen, Naturens Liv bestaaer  
Blot derred, at det veksler og forgaaer.  
Men denne Verden selv er sjøn. Den føder  
En rig Mangfoldighed, der overalt os møder.

"Nei, kjære Ven! Mangfoldigheden bøder  
Kun lidt paa det, jeg savner overalt.  
Hvad hjælper mig den veklende Gestalt?  
Hvad hjælper det, Naturen faber  
Sin egen Egistens med hvert Minnit?  
Det Skjonne, den har frembragt, bli'er forstudi;  
Den selv forskyrrer, hvad den faber.  
Hvor ofte blev den rene Harmonie,  
Naar Solen i sin Upgang straalte  
Til Lærlens Morgen-Psalme-Melodie  
Forskyret for mig ved et Barn, der . . . straalte!  
Hvor ofte, naar en simpel Symmetrie,  
En Orden i Naturen mig frappte,  
Blev mine Følelser parodieret

Bed Striget af en hæs, affælig Fugl,  
Der sæved slo i veiret fra sit Skjul.  
Dog — hvad behøver jeg at hente  
Beviser fra en Lid, der er forbi?  
See hif! — Den smalle Sy, der forhen brændte  
Med tusind Farvers Pragt, har taft sig i  
Et hæsligt Mørkegrat; og Taagen hif, der stræffer  
Sig over gylne Marker som et Flor  
Og røber formerne, den blødt bedækker,  
Om lidt — hvo veed det? — legger  
Sig vaad og tøf og tung paa Hav og Jord.  
— Jeg synes tidi, Naturen gjæller  
Øs med en Uro og en Hast,  
Der hindrer os at holde Ghuet fast.  
Og det er denne No, jeg finder  
I mangen Landstabsmaler's Arbeid, dette  
Udeles Uforstyrrede, der binder  
Mit Øie stadtigt og formaaer at sætte  
Min Sjæl tilbage blandi forsvundne Minder.  
O, jeg erindrer end med Lyft,  
Hvor ofte Morbro'ers Samling Malerier  
Bar i min Ensomhed min Trost  
Og for Langsindighed en mild Befrier.  
En Gruppe Træer paa en frugtbar Eng;  
Den varme Luft, det klare Vand, der flyded'  
Mod Stjernerne; det Dustige, der hylled'

I fine Dunster Skov og Mark og Bæng;  
Hin Udsigt, dette hele Sjn fortrylled'  
Mig i et Maleri af Claude Lorrain.  
Af Ruyssdaels og af Everdingens rene  
Dg klare Schildringer af Vandets Brudb,  
Maar over Klipperne det fhrter ud  
Dg skummer mellem Mos og Steue,  
Til jeg Begreb om hin høitidelige Scene.  
Men oftest døedede mit Die  
Beg twende Malerier, eet af Dahl,  
En sjællandsk Egn — jeg kendte den saa noie!  
Kun var den et forebuet Ideal, —  
Dg eet af Juel, et Bondehaus, der hvilste  
I landlig Stilhed saa befjendt igjen,  
At alle mine Tanker ille  
Til denne Plet som til en gammel Ven.  
Af, jeg har stirret halve Dage  
Paa maugt et Maleri og glent,  
Jeg vilde vaagne til den gamle Klage  
Dg meget meer end for forstent."

Deg tav et Dieblif frappeert. Omfider  
Bemærkede jeg løseligt, at vi  
Beg Sjnet af et Landslagsmaleri  
Dog favnede' Blomstens Duft og fuglets Melodie.

„Nei — brod hin ud — min Ven! Til alle Tider,  
Naar heclt min Sjæl fordybede sig i  
Et malet Landskab, har min Phantasie  
Bibunderligt og villsigt staet mig bi.  
Jo længere jeg seer, desmere luste  
De lette Vinde mellem Busk og Træ.  
Snart hysne fuglene bag Stovens Væ,  
Og tusind Blomster, tusind Planter dusie.“

Men sig mig, Kjære! — spurgte jeg — har du  
Blot ved Naturens Phænomener  
Bemærket dette Savn? Forleue  
Vort hele Liv din Følelse, din Hjælpe  
En Fyldesigjørelse, som Ingen fandt eindnu?  
Og medens Alt i Tiden og i Rummet  
Er mangelsfuldt, jeg undres, at du blot  
Med Synet af et Landskab har formummet  
De Savn, jeg kjenner alt for godt.

„Unægteligt — hun svareb' mig — erkjender  
Deg noget Mangelsfuldt i dette Liv,  
Som om det midt i Flugten af sit Liv  
Blev uformodet staudset. Men jeg vænner  
Mig næsten altid hurtigt til at høre  
De Kaaer, der ei kan anderledes være.  
Men, hvad jeg nys har omtalt, er et Punkt,

Hvor juſt det Mangelfulde  
Meer eub ſædvanligt faldt mig tungt.  
Der gives, troer jeg, viſſe Ting, jeg ſhalde,  
Uagtet et og andet Gavn,  
Til hver Tid taale vifligt, næften gjerne,  
Mæeft, naar de ſigted' til mit blotte Gavn.  
Thi her jeg indſeer med min lille Hjerne,  
At hvad jeg oppebærer, er et Held,  
Hvorved jeg bringes i Algodheds Gjeld.  
Og kan jeg med min Skaber gaae i Rette,  
Fordi der maugler ſidt i dette  
Saa overvættet rige Balb?  
Men — naar den venlige Natur bereder  
Os ikke blot det Nyttige, men og  
Fra tuſind Fylbehorn en Skjønhed ſpreder,  
Der møder os i Blomstens ſtumme Sprog,  
I Plantens Ydmighed og i en driftig Cedet,  
I Lysets Straaler, i det dybe Blaa,  
Hvor Bolgerne mod Horizonten rulle  
Indtil de op mod Himlen ſlaae:  
Da føler jeg, min Ven, det Mangelfulde  
Tør ikke gjennem Skjøhers Nige gaae.  
Forgjøves her jeg vilde resignere;  
Dag kan kun træke mig det Ejhjemme heelt.  
Naar det er ufuldkomment, opløſt, beelt,  
Da existerer det ei mere."

Da min Veninde havde talt, forblev  
Jeg længe taus og twihjont. At hun følte  
Saa dybt den Tilstand, hun beskrev,  
Det var mig hørt. Men Et og Andet følte  
Igjen min Lyst,  
At lytte til en nærbeslægtet Røst.  
Tilsidst jeg fandt det rigtigst at benytte  
Det Stof, hun havde givet, og fra det  
En Overgang til andre Spørsgmaal knyttie,  
Saavidt det kunde skee bequemt og let.

Ifald du ei — jeg sagde da — har glemt  
Hvad vi tilforn har talt om denne  
Materie, da vil du selv erkjende,  
At jeg i dette Punkt er mere villigt stemt.  
Naturen, Høreste Veninde!  
Er et Mysterium, man ei  
Forslaær paa den almindelige Bei.  
Bort Blif mara skærpes, øves, før af finde  
Dets Spor, forinden de forbi os svinde.  
Men — naar jeg ikke feiler, ex du bragt  
Selv ved dit Mishag, ved din Klage  
Paa Beien, der kan føre dig tilbage  
Til at erkjende Hart NATURENS Magt,  
Øvis det er sandt, hvad en Poet har sagt:

„Den unge Kraft begynder med at vrage.“

— Jeg hæber, det vil lykkes mig at lede  
Dig videre paa denne Vei, som du  
Er iffe lidt besejret med allerede.

„Jeg sætter iffe ret endnu  
— Hun svarede med Røbmen — hvad du mener.“

Bed twende Kræfter — blev jeg ved — forener  
Dort Liv sin Stræben, ved Natur og Kunst.  
Hin gaves Mennesket ved Himmelens Kunst;  
Bed denne Himmel han fortjener.  
Tro mig, min hjørreste Veninde! Den,  
Der i Naturen ganske sig fortaber,  
Bethydningeløst for ham gaaer Livet hen.  
Thi viid: det er den høje Kunst, der slaber  
Til fulb Bethydning Livet om igjen.  
Ifald Naturen fuldestgjorde  
Enhver af vore Længsler, saa at vi  
Fanbt overalt en fuldbindt Harmonie,  
Som vi til alle Tider nyde mørde,  
Af, da var Paradiset ikke tabt,  
Og Mennesket langt anderledes stadt.  
En Existens, der mangler No;  
En styrkevis Bestaaen, der forfuer  
Den i Naturens Liv fordybde Bestuer,

Er Paradisets Tab, hvorpaas vi troe.  
Fordyb dig i de enkelte Momenter;  
Sog Elgenhed i det Nu, den drukner i -  
Og viid, det er forgjæves, at du venter  
Den længselhuld begjærte Harmonie;  
De Billeder, der fare Dig forbi,  
Besidde kun det Skjernes Elementer.  
Men kan du gribe disse, kan forstaae  
Det indre Væsen, der i dem bevares,  
Det Liv, der i Naturen aabenbares,  
Guds Væsen i det Store som det Smaa:  
Da tør jeg, hjæreste Verinde, spaae,  
At det vil hurtigt i dit Sudre flares.  
Den Undergang, der nu dit Øie morder,  
Vil da forsvinde for en Magt,  
Der, naar den synes at forstyrre, føder  
Af Undergangen Liv og Lyst og Pragt.  
Disharmonierne, for hvilke dette  
Beregelige Liv var før et Nøv,  
Vil vige for en Kraft, der veed at sætte  
Alt under Harmoniens Lov.

Min venlige Geniude tav en Stund,  
Og aabned' derpaa tsbende sin Mund,  
Som om hun vilde sige Noget,  
Men ikke vilde rigtigt ud med Sproget.

Omsider sagde hun: „Jeg troer at see  
Det Maal, hvortil Du figter, og jeg støtter  
Ret vel Betrydningen af din Svec;  
Et Udtyn blot jeg ikke ganske fatter.  
Hvorban forstaaer Du det „„ at Kunsten skaber  
Naturen om igjen?““ Man siger dog  
Sædvanligvis, at Kunsten efter aber  
Naturen, naar den taler dennes Sprog.“

Ifald du troer, Veninde,  
— Jeg gav til Svar — at Kunsten som et Speil  
Hver enkelt Deel af Billedet vil børde  
Dg give det igjen, da ta'er du feil.

„Jeg troer det ikke heller; men hvad bliver  
Da udeladt, naar den ei Uting giver?“

Hvis du tillader det, da kan jeg let  
Beb et Exempel, der i sig forener  
Hvad vi behøve, vije hvad jeg mener.  
— Erindrer du din falig Mo'ers Portrait,  
Som Edouard, den unge Maler  
Bestemte for dit Sovekabinet?  
Det kom til Norge, hvis jeg husker ret.

„Min givte Søster sit det. Af jeg taler  
Saa tibt derom! Hvor kunde jeg det glemme!  
Saa ofte det har træstet mig berhjemme!“

Nu vel, saa mindes du vel med, hvad vi  
Fornemmeligt beundrede ved dette  
Fortræffelige Maleri?

„O jo, mit Ven! hitt egne Træsler,  
At næsten hver Besucher kunde sætte  
Saa hærtigt sig i Maleriet ind;  
Og at ei blot hvert enkelt Tref var truffet,  
Men Moders fremme Sjæl, det gudhengivne Sind.“

Og dog, jeg veed, blev En og Anderen skuffet,  
Og paastod, at det lignede ei;  
Det var for migt, for smukt . . .

„Af, Skjære, neil!  
De Enkelte, der paastod' dette, hændte  
For Moders alt for lidt til at de ret  
Burdere kunde hitt Portrait  
Og agte det saa høit som det fortjente.  
Når man betraged' Moders flygtigt, sandt  
Man ikke strax, at hun var smuk. I blandt  
Var hun for bleg, og af en Sky om Diet

Man saae, hun var kun sjeldent ret fornæret.  
Tidt leed hun hemmeligt af Sorg, og tidt  
Af Sygdom havde hendes Nasyn lidt.  
Først ved en daglig Omgang læste  
Man fuldelsigt at elste disse Træk,  
Hvoraf hvert enkelt var lagt an lidt hjæl,  
Men af hvis Hælshed det fortæsseligste Hjerte  
Og Almbrighed og Sjælens Adel gik  
Og Lysic fra det tankefulde Blit.  
Se, derfor fandt jeg Edvards Maade  
At male Morder paa, saa smuk:  
Det Smertefulde smelsted' i et Suf,  
Og hendes Graad i Duggen paa de vaade,  
Men tillidsfulde Nine. Hendes Træk  
Var' ei flatteerte; men de rare,  
Jeg kunde næsten paastaae, mereflare.  
Den bløde Pensel gled med Lethed voet  
Forbi en underordnet Deel, der trued  
Det Billeds Kleenhed, men beskued.  
Et enkelt, mindre skjont Partie  
Oploftes i det Heles Harmonie.  
Og dog med Alt det var det Hele  
Et Udtryk af de allermindste Dele.  
Her fandt jeg fremstilt, som jeg føler vel,  
Vor Morders sande Væsen, hendes Sjæl,  
Aldeles uforstyrret af de mindre

Fuldbindte Træk, der mangt et Indtryk hæn dre.  
Som Moder der var malt, saaledes fand  
Hun tidt i Drømme for mig aabenbaret;  
Og fra den Tid hun os forlod,  
Staaer hun for mig i Billedet forklaret.“

Fortæsseligt — jeg udbrød — min Veninde!  
Hør du igynden alt besvaret  
Hvad du har spurt mig om. Du selv vil finde,  
At hvad du mest beundred' hos vor Ven,  
Var, at han slæbte her Naturen om igjen.  
Hun eindommelige Maade,  
Hvorpaa han løste dette Unsigts Gaade,  
Og løftede ved Kunstens Tryllebund  
Din Moders indre Bøseu, hendes rige,  
Men stundom uforståelige  
Natur af Maleriet ud;  
Og den Forstanbighed, hvormed han dæffed'  
De mangefulde Træk; den Meesterhaand,  
Der lod det Heles Livslighed og Aand  
Beg Intet sees forstyrret eller svækket;  
I Korthed: Harmonien i det Hele,  
Der hævede til Skønhed alle Dele,  
Berettiger mig sikkert til den Dom,  
At Ebbauds Kunst har slæbt Naturen om.

— Det i det mindste har jeg tænkt mig, Ejere,  
Bud disse vistnok indholdsrige Ord.  
— Har du nu blot forstaaet mig ret?

„Jeg troer  
Hun gav til Svar — „dog kan det gjerne være,  
At jeg endnu maa hjælpes lidt paa Spor.  
Jeg kan forsikre, hvad du har sagt, naar Talen  
Er om Portraiter, hvor en Maler tit  
Forstjønner ved sin Kunß Originalen;  
Naar dennes Ødre nemlig figer mindre  
End hvad der findes udtrykt i døns Indre.  
Men set, et Ansigt selv er fromt og blidt  
Og udtryksfuldt og skønt, hvad kan da hindre  
Den duelige Maler i  
At give blot deraf en tro Copie?  
Maa ei en skøn Natur usvendigt tage,  
Naar Kunstneren vil den forstået fåbe?“

Men troer du, spurgte jeg, at sleg  
En sjeldent Skønhed findes virkelig?  
Hvor tænker dit man støder  
Paa en saa lykkelig Natur,  
At lutter rene Forhold i Figur,  
I Ansigt, fort i Alt, vort Die morder?

Hvor finder Du bet Yndige, det Hulde  
Tilsammensmeltet med det Udtynksfulde?  
— Betenk, at det er endelige Saar,  
Der følge stadigt med os paa vor Vandring,  
Og at vort Væsen, selv naar det i Blomster staar,  
Er underkastet idelig Forandring.  
Det er ei ene Plantens Blad,  
En Storm, en Mattefrost kan slade;  
Langt mere dybe Spor kan Misgunst, Haen og Hat  
I Menneskernes Aslyn efterlade.  
Og Sygdom, Hjertesorg, vor Sjæls Affeeter,  
Henvigjerrighed og Bredre, Frygt og Skræk  
Forstaae at grave dybe Træk,  
Og magre ud de frøbelsige Glægter.  
Og Last og Udyd gaae i Svang.  
Og give Diet Matbed, slappe Huben,  
For ei at nævne Mæringesorg og Træng;  
Ved disseß Bord er Skjønhed sjeldent buden.  
Ja, selv vort Væsens Abel: Tænkning, Glid  
Og Forstning hævne sig paa Støvet;  
Vor Manddoms Styrke border røvet,  
Vor Sundhed af den velanvendte Tid.  
Menus Diets Glands et aandrigt Udtynl vinber,  
Har Sneen lagt sig paa vort Haar  
Og Roseen visner paa de sjunkne Kinder.

Er det et Under da, ved flige Åar,  
At Skønhed sidør, falmer og forgaaer?

„Jeg synes dog — bemærkeb' min Berinde  
At hvad du paastaaer strider lige mod  
Erfaringen, saavidt jeg dig forstod.  
Snart dagligt kan vi finde  
— Sæt ogjaa, Kjærlighed gaaer lidt i blinde —  
At mangen findig Herre med et Gul  
Befjender om en Dame, hun er smuk.  
Vi Fruentimmer — mellem os, at sige —  
Er heller aldrig utilbørlige  
At kalde hin Maud smuk, en Unden net.“

Ia heri, spored jeg, hør du vel Det;  
Men — tillad! — det har ikke stort at sige.  
Hvis Skønhed skal bestaae i Harmonie,  
I rene, blede Formner, der forkunde  
En Sjæl, der hviler gjennemsigtigt i  
De mindste Dele af det Høres Unde,  
Da vil et saare ringe Tal  
Endog blot nærme sig hitt Ideal.  
Et regelmæssigt Ansigt, Carnationens  
Fortrinlighed har, som man tittnok seer,  
Et aandloft Udtynk, grundet i Personens  
Betydningsløse Characteer.

Kun den kan kalde flige Bøsnær smukke,  
Der glædes ved en liv- og sjælløs Dufte.  
Dg paa den anden Side: hvad der mest  
Dg allerhøst som Skønhed agtes,  
Dg som en Gjenstand for vor Kjærlighed betragtes,  
(Dog ei af Folk som ve er' fleest)  
Er, hvad du vist har mørket, det Piquante.  
Vi ere nemlig vante  
At kalde sjænt det blot Interessante.  
Uregelmæssigheden giver  
Et Ansigt tidt en Hunde, der maafee  
Bed Striden mellem Bøjenets Idee  
Dg Formen saa behagelig os bliver.  
Men Skønhed, som du veed, forlanger Keenhed  
Dg Regelmæssighed. Den vil,  
At Sjæl og Legeme skal bringes til  
En udfyldelig, en sammenfæstet Enhed.  
En saadan Enhed, der er fuldendt sjæn  
I alle sine Dele, finder  
Man aldrig, ei engang blaabt Dwinder,  
Skjøndt disse høre til et Kjøn,  
Der fortinsvitis  
Blandt Øsbelige bører Skønheds Priis.

Idet jeg sagde dette, faldt  
Mit Øie, da jeg løfted' det iweiret,

Paa min Venindes blomstrende Gestalt.  
Da tav jeg, tabt i Synet og besværet  
Af hendes ydige Figur, hvori  
Naturen foldeb' ud en Symmetrie,  
Der sjældent blev en Dødelig besværet.

Hun spurgte mig, hvorfor jeg tav.

Fordi

Det forekom mig fast som Blasphemie,  
Bed Synet af din Skjønhed, min Veninde!  
At anle paa en rig Natur, som om  
Dens Værker ufuldstændigt til Verden komt.  
Din Skjønhed burde jeg dog fuldstændt finde.

Da rømmede hun høit, sprang op og lagde  
Sin Finger paa mit Mund, idet hun sagde:  
„Isald du ikke tier, bli'er jeg vreb.  
Hvor tør du vove? — Om min Skjønhed veed  
Dig rigtigt nok saa godt som du Besked.  
Den er lidt lustig og kan være  
Til sine Lider høist journaliere.  
Vær du da ganske rolig og bereb  
Dig ufortøvet til at blive ved.“

Nu, siden Du med denne strenge Mine  
— Jeg gav til Svar — forlanger det partout,  
Saa vil jeg gjerne tilstaae, min Pauline!  
At selv det skønne Liv, i hvilket du  
Saa yndigt blomstreder, at selv det bejudder  
Et fuldendt Udsigt Kun for din forelske Kjælder.  
For mig er du bestandig skøn, fordi  
Jeg paa en Maade som en Kunstner skaber  
Paamh dit Billed i min Phantasie,  
Et Billed, der ved Tiden Intet taber.  
Dhi af dit indre Væsen, af din Sjæl,  
Af hine hemmelige Traade,  
Der slynge sig til en mærkværdig Gaabe  
Og til dit Livs bestandigt friske Væld;  
Af dine Formers Hoved-Indtryk leder  
Min Sjæl det Billed ud, som jeg i dig tilbeder.  
Om du en Dag er flædt med mindre Smag;  
Om du er mindre disponeert en Dag;  
Om Rummer eller Østenwinden  
Har bleget Foraarsrøserne paa Kinden:  
Tro mig, min Ven, det siger ikke stort.  
Mig har min Kjærlighed til Digter gjort;  
Med Digtekunstens Magt jeg atter skaber  
Hvad du som Dødelig til Tidens Begel taber.

204

Da sagde min Veninde, mens hun lœ:  
„Tæl ikke saa! Jeg frygter, du forleber  
Mig til den vel forfængelige Tro,  
At Kjærlighed en Bei til Poesie bereber.“

En saadan Tro — jeg gav til Svær — er ei  
Forfængelig. Det er den samme Bei,  
Paa hvilken Kjærlighed og Kunst forklare  
Det Billeds Skønhed, de bevare.  
Den sande Kjærlighed bestaaer, jeg tenker,  
Saa godt som Kunsten i  
Der Sjæls Formuenhed at bringe Harmonie  
Innemmel det, som Livens Verden krenker,  
Og det, der er ufrænkeligt derti.

Og lad mig hørmed, faireste Veninde!  
Heuledes din Opmerksomhed igjen  
Til Det, du klaged' over for din Ven.  
Naturens Skønhed syntes at forsvinde  
For din Betragtning; hvad der nys var ståbt,  
Tilintetgjordes atter og gik tabt.  
Din Sjæl, forstyrret af de mindre Dels,  
Har savnet Middelpunktet for det Helse.  
Hvænt Middelpunkt har du, Veninde, søgt  
Bestandigt i Naturen selv. Jeg mener,  
Det er din Sjæl, din Tanke, der forener

Som i et Middelpunkt Naturens Phænomener;  
Og der dens Skønne Heelhed føges trygt.  
Betragt Naturen med en Kønsters Øje,  
Og du vil see, at Mark og Eng og Dal  
Græssere sig om Skov, Bakker, Høje,  
Fortrylled' til et Skønheds Ideal.  
Thi det Forstyrrende forjager  
Din Sjæl ved Phantasienes Drøllestat;  
Selv bet uendelige Hav  
Den indenfor sin Cirkel magisk drager.  
I Skøn Belystning ligger Bondens Ager,  
Et eensomt Huus, en Stente for dit Syn;  
Og Stuen hist, ja selv et flygtigt Lyd,  
Og Taagerne, der syde for lette Bunde,  
Formaaer din Phantasiel at standse og at hinde.  
— Sa, min Veninde! strob kun meer og meer  
At gjøre Dig med Kunstens Værk fortrøstig.  
Når du fra dette Standpunkt paa Naturen seer,  
Da vorder denne Misheds, Urrees Bolig  
Harmonisk, enig med sig selv og rolig.

Men — Natten falder paa. Fra Bust og Krat,  
Lig store Menneske-Figurer, stige.  
De mørke Skægger over Land og Høje;  
Selv Havet dækkes af en uvis Mat.  
Og vend Dig om, Veninde, see tilbage!

Fra Skoven hisset taust og langsomt drage  
Til natligt Overfald som en bevæbnet Trop  
De dunkle Tordenfryer op,  
Og træ Forden  
Med Lynets Ildsvælg og med Torden.  
Alt mørkes Farren af en enkelt Fugl:  
See, hvor den er urolig i sit Skul!  
Den quibbler ængstlig, flyver med Besvær;  
Den auer, at et Ilveir er den nær.  
Det lynte — saae du? — og dei tordner med;  
Og store kumne Draaber falde ned.  
Hør hør det riller! det er Tirailleurer,  
Et Slags Gewerild, som man hører.  
Snart bryder Tordenen med Magt fra Sy paa Sy.  
— Saa kom! Lad os gaae hjem og sjøge Ly.

---



## Naturen og Kunsten.

---

Anden Afdeling.

III.

12



Den næste Aften traf jeg min Veninde  
Paa hendes Handlings-Benk, et venligt Sted,  
Der lage i Ly af nogle høje Linde  
Og saae til et Partie af Strandens ned.  
Hun sad og syede paa en Morgenbragt  
Og gav ei Ugt,  
Fordybet i sit Arbeid, paa mit Komme.  
Jeg tav og satte mig i Stilhed hen,  
Til hendes Arbeidsstid omrent var omme.

Da saae hun op. „O, er det dig, min Ven!  
Det var ei langt derfra, jeg havde hentet  
Dig ned til mig, saa længe har jeg ventet.  
Hvist paa hvad du har lovet mig. Du vilde  
Vor Underholdning fra igaar formye.  
Begynd, min Ven! for det er rigtigt silde“. —  
— Og dermed blev hun rigtigt ved at — sye.

Jeg prægter — sagde jeg saa mildt jeg kunde —  
Dit Gyetsøi bistræherer....

„Ingenlunde;  
Jeg passer paa.“

Jeg mener blot, at du....

„Ne, nei! jeg hører ejter, troe mig nu!  
Mechanisk jøver fingeren min Maal,  
Imedens jeg forfølger uden Hindre  
Og ugeneert mit Tanke til bens Maal.  
Ja, ved mit Arbeid selv min Tænkning vindes:  
Min Sjæl erhverver No og binder  
Det Khe med Lethed til de celbre Minder“.

O, tie! — jeg utbrød — Mod en Advocate,  
Der saa velsalende som du plæderer,  
Og med din Stemmes Bellyd, disputerer  
Forgjøves selv den viseste Socrat.  
Sye da i Guds Navn! Men ifald det hændes  
— Og Herregud! det kan jo ske — at du,  
Naar Vermerne, der sættes ind, skal vendes,  
Og Traaden, som du fører med, gaaer itu,  
Abeles slipper Traaden i en Sæning:  
Saa maa du sige mig det lidt forhen.

„Godt — smilte han — jeg skal, min Ven!  
I saa Fald høste til din Efterretning.

Men paa den anden Side, hvis jeg skulle,  
Til trods for min Opmærksomhed, et Sted  
Gi følge dine Tankers Flugt tilfulde,  
Saa venter du jo lidt og ta'er mig med?

Hvor kan du spørge! Mine Tanker vinde  
Jeg ved en Betydning for mig selv,  
At jeg har været dem med dig, Veninde!  
Dti Tankerne kan signes med en Elv,  
Der strømmer i en anden ud, men vinder  
I Styrke, skjært det synes, den forsvinder.  
Bed denne Sammensmelten, ved at gaae  
Med større Hurtighed og Styrke paa  
En Vei, den følles Birkshed har hanet,  
Og ved at følge med hverandre, naae  
Forenet Strommene til Oceanet.  
Saaledes ogjaa Tankerne: de vinde  
I Styrke naar de synes at forsvinde.  
— Som twende Stromme har vi hidtil sagt,  
Hver fra sit eget Udgangspunkt, at mødes.  
Dit Øie ved Naturens Mangler fædes;  
Dens Bepling staffede dig Twiel og Frøgt,  
Der med Beundring for Momentet brædes.  
Men jeg har viist, Naturens Liv gaaer ud  
I al sin Endeligheds-form fra Gud,

Og at i ham den skal, ved Kunsteus Bud,  
Forherliges og etter fødes.  
Naturen maa gaae under; den maa flettes  
I al sin Mangelsuldhed; den maa staae  
For vor Betragtning ubestemt og raae,  
Og ved dens Begling maa vort Nie mattes,  
For at den gjenfødt ud fra Gud kan gaae  
Og i sin Endelighed luttret stige  
Hornuet, omfaaet frem i Kunsteus Nige.

I al Natur, min venlige Veninde!  
I Alt, der aander Liv, er Spiren lagt  
Til Undergangen af den sjonne Pragt,  
Som vi momentviis i dets Silvær finde.  
Og Skhens Purpurrande, Hav og Luft,  
Og Treets stolte Krone, Blomstens Duft,  
Og Stormens Suk i tunge Bølgers Brusen,  
Og Verkens Trille, Nattergalens Slag,  
Og Bestenvindens matte Susen  
Blandt Treerne den lummervarme Dag:  
Alt aander, dusker, baager eller blunder,  
Og virker og er til for at gaae under.  
I sleg Forgitengelheds-Verden hørter  
Bekyndret Grandsteren sit Blif  
Paa Mennesket, hvis Sjæl og Legem sit

Af Skaberen be højerligste Kræfter.  
— Følg mig, min Tanke bly Ledjagerinde!  
En Stund, imens jeg hvælter ved det Første,  
Det Høje, mit Dies Flugt kan finde,  
Og i Naturens Gradation det Største.  
Med Livets friske Væld,  
Med det fuldeindstede System Organer  
Det parrer sin udødelige Sjæl  
Og lægger driftigt grønbjælse Planer.  
Hvor er en Stranke,  
Der hæmmed bets Beslutning og bets Mod?  
Hvor hviled' end bets hvileløse Tanke?  
Ja, selv hvor lidet stansede bets Fod?  
Dog dog — selv Mennesket, der hyder  
Som Herffer over Verden, har sin Mod  
I denne Jord, hans Tankers Flugt forlod.  
Imens Naturen af sin Rigdom hyder,  
Deus Herre blev begrændset i sit Rige  
Og ender, med at han Naturen hyder.  
Thi heri er han Stenens, Plantens Lige.  
Aa! mere skræbelig end Plantens Blad  
Han seer, ved Sjæl og Legem splittet ab,  
Tilintetgjørelsen fra twende  
Modsatte Poler sig imod ham vendte.

Ei blot Naturens Lov, der truer  
Det Levende med Dødens Grænbjæsjel,  
Hans Virkdomhed, hans friske Liv forfuer;  
Nei, selv tilintetgør han Livets Væld,  
Selv driller han med altfor grøsse Læber  
Af dettes Kilder; selv han vræber  
Det Liv, hvorpaa han saa begjærligt flæber.  
Han lyder Sandhens Bud,  
Imens han drømmer henvikt med en Gud.  
Hvad der kan følge ham han fra sig fløder;  
Dg med sig selv i evig Spild,  
Sig Statens Hærfører, med sit Folk i Strid,  
Sin egen Kraft han i sin Seier øder.

Imens jeg talte, havde min Pauline  
Opmærksomt Lyttet, lagt sit Øjne hen,  
Og sagde nu med syn, betaget Mine  
Og sagte Stemme: „Nei, min Ven!  
Du sildrer altfor stærkt. Fra disse Træt  
Jeg vender mig med Angst og Skræt.“

Dog er' de sande, vedblev jeg; og uden  
At anerkjende dem vil intet Spor  
Af Klærheds-Landen, Sandheds-Guden,  
Af alt det Evige, hvorpaa du troer,  
Erhjendes paa den endelige Jord.

Ø hørn faa frugtesløse Higen  
Mod det uendelige; i den Strid,  
Der ei kan kjæmpes ud i Rum og Tid,  
Der er en Gud deri, der ender Krigen.  
Af Stridens Elementer  
Betrakteren en stor Fortrofning henter:  
At Dissonansen, vi fortørres i,  
Alt her opløser sig i Harmonie.

Pauline tav, dog, som det synies, mindre  
Hordi hun mig i Et og Alt forstod,  
End for ei strax at sige mig imod.  
Jeg blev da ved igjen: Du vil erindre,  
Vi talte sidst om Kunstens Forhold til  
Naturen. Men iasten, hvis du vil,  
Vil holde nærmest os til Poesien  
Og Menneske-Naturen, til  
Him dybe Gaades vægelige Spil,  
Svori jeg mvs hør viist Disharmonien.  
Vi vil betragte nærmere den Maabe,  
Hvorpaas den løses, denne store Gaade.

Det Stof, der altjaa her blev overladt  
Til Digteren, er Mennesket, høint svage  
Forunderlige Væsen, sammensat  
Af Kjæmper med sig selv i trange, tunge Dage,

Af en Begeistring, af! der færder mat  
Imellem Haab og Twyl og Nød og Blage;  
Hun Dremmer om det Evige, hitt Hælle  
Bewinger af et opbragt Element,  
Hitt Bøjen, hvem en natlig Lyd kan stække,  
Hitt armes Descendent

Af Jordens Büsmand og af Jordens — Gjæffe.

Det første Spørgemaal, der os standser,  
Er sagtens dette: Skal en Digter selv,  
Lig Draaben i en strid og hastig Elv,  
Sig lade rive hen med sine Sandfer  
Af dette Syn, hans Pen  
I Digtet giver os igjen?

„Han skal vel iffe — sagde min Veninde;  
Hvis han vil male sandbry, bør han staae  
Lidt udenfor det Syn, han stirrer paa.  
Men — er da han en Seer mellem Blinde?  
Han er en Draabe, som du sagde selv,  
Af Menneske-Naturens Elv“.

Tilvisje — svared' jeg; men det befjender  
Du altsaa ligefuld, at hvis hans Blif  
Er hildet af det Syn, hans Måja sender;  
Hvis den ham rive hen, hvis den ham blænder,  
Den Aabenbaring, der forbi ham gif;

Hvis han Jon en affindig Troldmand ender  
Med selv at dandse midt iblandt det Chor,  
Hans Trolddomestav besvoer;  
Isafal Hans Poete  
I Striven, han vil ssildre, ta'er Partie,  
Et hævet over denne Strids Conslicier:  
Da var han aldrig Digter,  
Da giver han os kun hvad alt vi hør,  
Et raat, forvirret Billed, ingen klar  
Opfatning af den Virken, Tumlen, Færden,  
Der danner den forunderlige Verden.

Panline sagde langhørt: „Ja, jeg maa  
Erkjende det; det kan ei andet være;  
Endhørt jeg ikke kan forstaae  
Hvordan han slippe vil derfra med Wie.  
Og har da hine Digtere, hvem vi  
Indromme vor Beunbring og vor Hyldest,  
I deres Poesie  
Gjort denne strenge Forbring fuldest?“

Det har de uden Spørgsmaal. Vil du nævne  
Et Værk af een og anden stor Poet,  
Da vil du see, hans Genialitet  
Beundres meest i denne Landens Egne.

Hvorbed er Shakspeare da saa stor?  
Hvi holdes Goethe, Holberg, Molière  
Og Fielding, Engel, Kleist saa høit i Øre?  
— De vare dødselige; denne Ford  
Har anmet dem ved sine Bryster;  
De have sværmet, feilet, og de foer  
Saa godt som Andre vilb blandt sandelige Øyster.  
Som vi de lade dem af Elsinet daare;  
Som vi de reves hen af Tidens Strom;  
Og mangen eensom Nat var Vidne til den Daare,  
De offred' til en indbildt Drøm:  
— Og nu befragt de Dørfer,  
Min venlige Veninde! de, hvori  
Du overraskes af de fleste Dørfer  
Af deres slabende Genie.  
Grindre blot hūnt store Gallerie  
Af Menneske-Naturer, Shakspeare maner  
For Øjet frem, med Øref deri,  
Som af vort Allerinderste han raner.  
Grindre Goethes Meister, Tasso, Faust,  
Og Holbergs, Molières Scener,  
Og Engel, der i Lorenz Stark forlener  
Et i sin Birken ydmygt, taust,  
Et ubemærket Liv en Sandhedskraft, der river  
Os hen med Bagatellen, han beskriver.

Grindre Kleist's Prinds af Homburg, hin  
Besynderlige Drømmer; falb tilbage  
I Tankerne Tom Jones, din og min  
Erklærete Yndling; tænk paa Soffi's Klage!  
Hvad er det, du beundrer? Er det ikke  
De sanddrur' Stildringer, der før dig ligge?  
Hindt Maleri af Menneskernes Åar?  
Hindt Overblik, der fatter hele Livet,  
Imens det udenfor dets Hvirvel staaer?  
Hindt Kraft, umiddelbart en Digter givet,  
Til selv at drage sig, sin Sandning og sin Hu  
Fra dette Liv, han hænger ved endnu,  
Dg skildre Menneskets Begrænsteringer i Livet,  
Hans Livs Forvildelser, hans Kjempen, Livet,  
Selv urort af det, med en himmelsk No,  
Ja, som en Guds, der føver over Striden.  
— Er det ei det, du har beundret?

"Iv;

Fornemmeligt hos Goethe har jeg stede  
Beundret Sjælens Ligevegt og No.  
— Men, siiig, hvad vækker da saa sterkt min Interesse?  
I hinc Værker skildres mig det Liv,  
Der lader ringe Trost tilbage,  
Dets Lidelser, dets Savn, ja mangen smaalig Liv,  
Der i det Birkelige volder Blage.

Hvad er da Grunden til, at Savn og Nød  
Og hundslig Jammer og en saa elendig  
Afmatten for at fåsse dagligt Brød  
Kan glæde mig, sjældt tids min Taare flød?  
At Taabens Adfeerd, at en ubehændig,  
Meer forsørgelig end komisk Handling atter  
Kan stemme mig saa vel og vække Latter?  
Og nu Tragoedien — jeg gribes af hūnt Spil!  
Af denne Strid imellem Interesser.  
Hun Wedles Undergang jeg lytter til  
Med Hørelser, der Brystet sammenpresser.  
Og dog... jeg veed ei selv... imens jeg rives  
Af denne Skilting hen, fornemmer jeg en Lyst,  
En No, en Fryd, der ikke kan beskrives,  
Og en mig næsten uforklärlig Trost."

Rankee — jeg gav til Svar — hylses Grunden  
Til det, du selv har eftertekt omhøjt,  
Thast ved et Exempel af en Kunst,  
Der er med Digtetunsten nær forbundet.  
Du haffer vist et Maleri, der hang  
Paa Maleri-Udstillingen engang.  
Det var af Edersberg og forestillede'  
Endeet af Kysten i et herligt Billed.  
En forulykket Skipper, bragt i Land  
Bed Hernbaeks Fisserleie....

"O, Du mener  
Det s<sup>j</sup>onne Billede! — Et oprørt Vand  
Var Styklets Baggrund. Paa en enjom Strand  
Blev trukket op en Baad af nogle Mand,  
Der danned' en af Maleriets Scener.  
Man saae, det kleste sterkst. Det vaade Haar,  
Paa Folkene blev vistet hen for vinden;  
Og Klæderne paa Børnene, paa Kvinden,  
Der havde løftet Skjortet over Kinden,  
Var gennemblaet af Sternen. — O, det staer  
Saa leende for mig! — Den stakkels syge,  
Stibbrudne Mand, der var saa bleg og mat,  
Naturens Oprør, Skyen, denne Nat,  
Halvdunkel, gennempidset af en Byge!  
Og nu de helle Niedningsmaend! det Mod,  
Den hærdede Natur, der malet stod  
I heer af deres sterkst marqueerte Mener.  
Og deres Hattigdom, de usle Haar,  
Den Slid, der Nat og Dag af Havet piner  
En Gangst, der knap til Livets Ophold naer;  
Det var saa kjendeligt — Og nu det sande, rene,  
Ophoiede, ja s<sup>j</sup>onne Udtryk i  
Grupperingen af hele denne Scene!  
— Det undrer mig, at vi  
Har tal taa lidt om dette Maleri."

Nu vel — saaledes blev jeg ved — jeg sætter,  
Du havde, min Veninde, selv engang  
Oplevet en af det Slags Næster.  
Du stod ved Stranden paa det vaade Tang  
Imellem fattigt Fiskerfolk; den Sharpe  
Nordostwind gjennem Havets Oprør sang.  
Du saae tre, fire stærke Karle varpe  
Med Moie, Slid og Sleb en Baad island;  
Fra Baaden var man ud en halvdod Mand;  
Hans Blik var slutt, hans Nasyn blegt, og matte  
Hang Lemmerne, mens man island ham satte.  
Den Urme! fra et rødfont Uveirs Gru  
Blev han kun frelst, og aander knap endnu.  
Hans Folk, hans Fartoi, alt hans Eie  
Sank ned i Elementets vaade Leie.  
— Min fjæreste Pauline! sæt, du stod  
Og saae paa denne Scene, troer du ikke,  
Dens Sammer vilde dig saa sterkt bestille,  
At Følelsen for hvad der kunde ligge  
Forresten i den, ganske dig forlod?  
Mon Havets sjømte, frugteslige Skum,  
Dets Bolgers Gaug og Brændingernes Furer  
Bemærkedes af dig? Mon Søens hule Brum?  
Og troer du, at din Tanke hadde Rum  
For hine Sømænds dygtige Naturer?

„Af nei, min Ven! det vil jeg selv ei troe.“

Dg vil Du vide Grunden, Hjere?  
Du manglede Bertil den aandelige Ro.  
I dette Livs Tildragelser, de voere  
Af komisk eller tragisk Character,  
Er Scenens Elementer os for nære;  
Bort Øie, blændet og betaget, seer  
Tildragelsen kun fra dens ene Side;  
I Laabens Liv et Bist, hvormed vi libe,  
Hvorover man ei gjerne leet;  
Dti det er klart, en ødeland genieres,  
Selv naar den største Nar prostitueres.  
Dg naar det Jammerfulde fleer,  
Da lyder gjennem dette Smertens Toner,  
Et det, der os med Jammeren forsoner.  
— Men nu — lad nu en Digter give  
Et sandbru Billeb af det samme;  
Lad Maleren med Farver det beskrive  
Paa Lærred indenfor en snæver Ramme:  
O, hvilket Tryilleri!  
I al sin Heelhed, al sin Klarhed springer  
Den samme Handling frem deri;  
Men en Forsoning sagte fra den flugter,  
Dg i dens Mislyd Harmonie.

Det Latterlige taber nu det Bitre,  
Det Krænende, hvormed vi forhen leed;  
Det Tragiske, der forhen lob os sittre,  
Bibunderligt vi nu kan glædes ved.  
Som af en pænlig Drang, der trykked' os, forladte,  
Med Det vi over denne Handling staae;  
Dens Forhold til det Hele kan vi fatte;  
Og dens Motiver vi tilbørligt kanne  
Og see det Trostende, den peger paa.  
Nu kan vi græde med et lettet Hjerte;  
Nu kan vi lee og smile ret med Lyft;  
Thi Kunsten giver Sjælen No og Trost,  
Sa'a at vi frie betragte kan en Smerte.

Først nu, Verinde! tydeligt vi see  
Hvad jeg forhen berørte,  
Men du — tilgiv mig — misforstod maafee:  
At al vor Idret førte  
Til Dissonancer, vi fortærtes i,  
Men sout alt her gik op i Harmonie.\*)  
Thi underjeg for Alvor blot, hverti  
Den No hos dig og Vigevægt er grundet,  
Som du, jeg veed, fornemmelig har fundet  
I episk og dramatisk Poetie.

\*) See ovenfor Pag. 213.

Hvad trøster Dig i Hamlets Grublerier?  
I Lears Fertwivlen? Shyleds Liv?  
I Tasko, Faust? Prinds Homburgs Phantasier?  
I Kohlhaas, Meister og i Macbeths Bio?  
Et sandt, Beninde? pludseligt du fuer  
I Digtelundens underfulde Speil  
Tilintetgjørelsen, der fuer  
Al Menneskerne Idret, den, der truer  
En Helts Fortvæller og Daarens Fejl.  
Thi Alle fare vild, og Alle drukne  
I Lidensfabers Hav, og Alle sees  
Af enelig Forblindelse bestukne,  
Snart af et baarligt Haabs, snart af en falsf Idees.  
Med underfuld Resignation Dit Øie  
Hen over denne Tumleklode gaaer;  
I Hün forgjøves Stirren mod det Høje  
Og i dens Strid med daglig Nød og Misic  
Du siner de for Alle follebs Raar.  
Dit Blik ubvoider sig, og hele Striden  
For Din Betragtning som et Intet staaer;  
Thi den er Tidens Barn og dør med Tiden.  
Men med et jaligt Haab du seer, at vi  
Midt i Tilintetgjørelsen forlaries;  
Et høiere Princip gaaer op deri,  
Og i Forværelsen en Guddom aabenbares.

— Kun Gud er evigt! Evig er kun Gud!  
Det er den Sandhed, elskede Veninde!  
Der af vort endelige Liv gaaer ud,  
Sædet vi selv i denne Gud forsvinde.

Jeg tav. Pauline hented' dybt sit Veir;  
I højtes Træk en flygtig Bleghed malte  
Det Indtryk af, hun følte mens jeg talte.  
„Det er behynderligt — hum sagde med Besvær —  
Jeg har saa ofte forhen streifet nær  
Bed denne Maade,  
Paa hvilken du har løst mig Livets Gaade.  
Men altid har jeg næsten flyt  
Forladt den, skønt jeg greb den snart påan.

Først nu jeg seer, at det Forkrentelige  
I Menneskelets Natur nødvendigvis  
Maa heelt gaae under, hvis et himmelst Rige  
Skal bygges paa det Jordiske Jordliis.  
— Lad mig nu see, om jeg dig ret forstaaer.  
Den sande Digter, tror du, blev det givet  
At sildre Menneskerne's Raar  
Med fligt et Overblik paa hele Livet.  
Og jeg formoder alt, hans Phantasie  
Fornemmeligt er Enen, der skal drage  
Him Verden for hans Blif med al dens Fryd og Klage,  
Med alle jmaa og store Træk veri.

Men — var det ikke saa? han sildrer ilfe  
Som En, der blot Naturen efteraber,  
Saa udlar soni den selv? Han skal er  
De Syner om, der for hans Øie ligge?"

Ta, du har truffet det til Punkt og Prætte  
Jeg svarede' med et Smil. — Det Maas,  
I Menneskets Natur man støder paa,  
Først i en Digters Billed vi forstaae.  
— Som i et Bjergværk Huggeren, der stiger  
Befindig, usoritroden ned  
I de af Fældeblns belyste Klipperiger,  
Og gjennem hemmelige Gange higer  
Til Nærerne, som Verket kæber ved:  
Saaledes stiger Digteren i Gange  
Til Sjælens Indre ned, dens hemmelige Gange.  
Begeistringen er Lyset for hans Aand;  
Befindighed den Skytsaand, der bevarer  
Hans Fod for Feiltxin og for Farer,  
Og Viisdom fører overalt hans Haand.  
Ta, som en Bjergmand, naar han vendjer  
Det riuge Kobbercerts jaavel som Guld  
Omhyggeligt for Klumper Jord og Smuld,  
Og smaalig Flid saa lidt som Farer endjer,  
Behandler Digteren med Omhu og med Flid,  
Veiledet af Instinct, Forstand og Vib,

De Charakterer, som hans Kunst begrændser.  
Den rige Stat,  
Som han ved Forsning saae at finde  
I Menneske-Naturens Indre,  
Den drager hans Genie af Dybdens Mat;  
Bud Kunstnerisk Forstand han filler  
Stordelene fra Massen selv, der rigt,  
Men raat, formørket tadt, i svage Straaler spiller.

Her har Du Kunstens Maal: Poetens Digt,  
Skulpturen, Malerkunsten, alle stræbe  
At give deres Gjenstands Grundidee,  
Og rense dem for Stofferne, vi see  
Forstyrrende ved dem at klæbe.

Og lad mig føle hertil hvad man tadt  
J trækte Bøger seer bestridt:  
Hvad Digteren skal male  
Er ikke blot den store Daab og Sligt,  
Der fortrinsvis bliver kaldt det Ideale;  
Det hele Liv er Gjenstand for hans Digt.  
Chi, som det er den samme milde  
Og varme Sol, de samme Straalers kilde,  
Der ghydes over Fjeldets Top og højn  
Af Tiden skrædede Ruin,  
Og over Fredens Mark og Kampens vilde  
Af Blodets Stromme gjennemtrængte Dal,  
Og over Kongens guldbetrugne Sal,

Og over Armodss Braa, hvor Lyset trænger  
Med Møsie ned og mat ved Bæggen hænger:  
Saaledes er, o min Veninde! dette  
Bevægelige Liv, vi see  
I Menneskets Natur som dens Idee,  
Snart udtrykt klart, snart ere usdt at giætte;  
Hjælmt Liv, hvorved vort Æresen er bestemt,  
Der virker i det Edle som det Slette,  
I Alvor og det spørgselinde Lette,  
I Talens Tugt, i overgiven Eljemt,  
Og i Billærlighed og Etiquette:  
Hjælmt Liv, Veninde! mørk dig dette vel,  
Er i sit indre Æresen litter Teles  
Af eet og samme grændjelse Hele,  
Er litter Strømninger fra samme Væld.  
— Det jællede Ophav, Sjælens lige Åar,  
Den samme, kun forskjelligt stærke  
Stvid med det Endelige, vi bemærke,  
Der gjennem Dødeliges Idret gaaer,  
Er Punktet, der Betragteren forsoner  
Med Menneske-Naturens Gradationer.  
Thi med en Fryd foruden Lige  
Jeg siner Trinene paa denne Himmelstige;  
I den Elenbige, der tigger  
Førgjæves kini ved Rigdoms Bord;

I Uførelhedens Dybder ligger  
Et Glimt, og var det kun et Glimt, der drifte  
Sit Næringestof af hine Straalers Thor.  
Og henrylt seer jeg atter  
Min Land beslægtet med det mindre Tal  
Af ødle, store Mennesker, og fatter  
Med Visie mit udsadelige Kald;  
Indtil jeg endeligt med Svinlen,  
Idet jeg følger Ræffen Led for Led,  
Forbanset stundser ved  
Et jællede Døphav: Gud; et Hjem for Alle: Himmel.

For sligt et Overblik forsvinder  
Hvert underordnet, raat  
Begreb om Forfjel mellem Stort og Småt;  
Thi det er Mennesket, der vinder  
Betydning for en Digters Phantasie;  
Og ikkun da naar hans Genie  
For vor Betragtning levende har stillet  
Et klarere, men ei forstået Billed  
Af dette Liv, der før hans Blif forbi,  
Af Mennesker og Ting, der eksistere,  
Har han forstået at idealisere.  
— Det er Natur og Sandhed, som jeg søger,  
Men intet misforstået Ideal,  
Hvis maniereerde Træk en Diger sjal,  
Naar høit det kom, af overspændte Bøger.

Da jeg var færdig, dwælede jeg lidt.  
— Pauline hadde fulgt mig Skribt for Skribt,  
Og med en egen sjælfuld Glæds i Øjet  
Grebet min Hånd med Hast et Sted  
Og bøjet  
Sig over til mig for at følge med.  
Men, da jeg nu holdt op om sider,  
Da saae jeg, at hun efter tankenom var,  
Som naar et Indtryk med et andet skriver.  
— Jeg spurgte hende,  
Om mine Tankers Gang var hende klar.

„Tilsulde — svared' hund; dog har  
Jeg ondt med at forståe din Tales Ende,  
Og bringe dennes Ord i Samtlæng med  
Hvad jeg forhen har tænkt mig selv ber ved.  
At du har bisalbt Digteren, der maler  
Et Hverdags-Liv, en Hverdags-Characeer,  
Maar blot et indre Liv, befriet for Maneer,  
Med sandbru Træk fra Maleriet taler;  
Alt hvad du gjennemgik saa snukt som sandt  
Om Straalernes forsfjelligt stærke Brydning,  
Det har jeg hørlyst hørt; med Fryd jeg fandt  
I et foragtet Liv en hviere Betydning.

Men — naar jeg nu af mine Ord  
Maa slutte ligefrem, at Den, der giver  
Et Ideal af en beundret, stor,  
Dyphøjet Charactær, at han beskriver  
Et Indet, hvis hat ei med Strenghed bliver  
Bud Trael fra denne mangelfulde Jord:  
Da kan jeg ei med dig sympathisere.  
Jeg havde, sandt at sige, tænkt mig mere,  
Lidt mere ved Ordet idealisere.“

„Hvad har du tænkt dig? spurgte jeg. Forklär  
Dig nøjere, min Ven!

„Jeg har  
— Saaledes blev han ved — forgjøves ventet  
Et Ord af dig om Digtelundstiens Pligt  
At stille frem i et begejstret Digt  
Et Monsier for vor Sjæl, hvis Trael er hentet  
Fra Oververdenen, et Ideal,  
Han ikke søger,  
Som du har meent, i overspændte Bøger,  
Men fra et Indbegreb af Høihed sjal.  
Jeg synes virkelig, vi Staller,  
Der strider med Nødtværtighed og fee,  
Hos os og Andre, selv en stor Idee  
Gaae i et Førjæt op, der evigt vaffer;

Vi, der fortryffes af et dagligt Liv,  
Dg i hets Vænfer som forhevet hænge,  
Jeg synes, til et Ideal vi trænge,  
Et Mønster, fremkaldt ved en Digters Olib;  
En ædel Characteer, en Mand, der ikke  
Af sine Sandser lader sig bestaffe;  
En, der en Talsmand er for Dyd og Ret,  
En, der med Sjælens Keenhed Kraft forener;  
En... En... nu, jeg forklarer mig kun slet;  
Men Du forstaaer vel sagtens hvad jeg mener."

Jo, mit Veninde! vel jeg dig forstod.  
Men sligt et Ideal, der sammenhægtes  
Af Lutter Træk af Godhed, Dyd og Mod,  
Dg af Erfaringen saa sterkt benægtes,  
Hvor kan det glæde dig? Hvor kan dit Sind  
Opløftes ved et saadant Hjerneispind?  
Skal Digteren, der Menneskerne maler,  
Dye til en Oververdens Idealer?  
Hvor kan han? og hvortil behøves Sligt?  
Her staaer, iblandt os, Idealet færdigt:  
Et ikke Mennesket, fljsndt fragt og endeligt,  
Et Væsen, i sig selv saa højt merkværdigt?  
Et Dyb, der fast er undgrundeligt?  
Dg — for at jeg med et Par Ord skal vennde  
Tilbage til hvad jeg tilsom har sagt:

Øs hindrer Diebliftets Magt  
Det Virkeliges Væsen at erkjende.  
Detis Jammer, dets Nødtørftighed og mange  
Uvæsentlige Biting springe frem;  
I dem vi lade vore Saubser fange,  
Og det Bestaaende vi glemme over dem.  
Da skildrer Digteren — som hifst en Maler  
Beb Hornbæks Strand — vort Liv med klare Træf;  
Og hele Handlingen til vore Saubser taler,  
Og uden at vi kues af dens Skreaf.  
I rene former uforstyrret gyder  
Dens Væsen sig, og om dem Skjønhed flyder.  
— Sa, høreste Veninde! træ din Ben:  
En Kunstners Kald er himmelst, naar han slaber  
Den virkelige Verden om, til den  
I sjøgne former viser sig igjen  
Og i sit Væsen underfuldt fig taber.  
Men lad ham aldrig prøve  
Med et forgjæves Blif at stirre mod  
Et Ideal, der over Livet stod:  
Thi det er netop Livet, vi behøve.  
Jo dybere han trænger ned  
I Menneskets Natur; jo mindre,  
Jo finere de Smaatre af, han need  
At løffe frem af dettes Indre:  
Desmåre tydeligt vi see

Hvordan et Uforkrænkeligt bevares  
I al vor Begling; og vi selv forklares,  
Imens det Ewiges Idee  
I jordiske Gestalter aabenbares.  
Erindre blandt Din Onkels Malerier  
En skøn Madonna; omst hun smiler ned  
Til Jesuusbarnet, hendes Brystet biter.  
Det slipper Brystet, som det synes, vred;  
Thi tøt ved Skjødet af den hellige Moder  
Johannes staar, der henrylt, jeg formoder  
Bed Barnets Skjønhed, mens det dieb' nys,  
Forstyrrer det med Kjærtign og med Kys.\*)  
— Et herligt Billed! malt i renest Stil!  
I himmelfl Glands og No Madonna throner;  
Paa hendes Læber Høiheds Smil, —  
Som vi kan tænke himmelfl Bisloner.  
Og dog er hendes Blif mod Jorden bøjet;  
Thi Moderfryden lyser ud af Diet.  
— Men dybt er tænkt, og uforlignelig  
Er Christus, der i Skjødet ligger  
Og heelt i vor Begrændsing taber sig  
Og af et jordisk Bryst sin Næring drifker:  
Et fuldendt Billed paa

\*<sup>t</sup>) Mater pulcræ dilectionis af Annibale Carracci.

Det Eviges Idee, der sees at stige  
Ned i det meest Forkrænkelige  
Og i det meest Elsfældige bestaae.

Et sligt Madonnabilled er enhver  
Af sand Begeistring og besindig Birken  
Udsprungten Digtring; Billebet i Kirken,  
Der ssildrer hvad der ligger meest os nær.  
Og vi, min saureste Veninde!  
Der sydes ved den sjømne Poesie,  
Vi er den Menighed, der samles i  
Dens Helligdom for Trost og Ro at finde.  
I hvert et øgte Kunstrørk du fornemmer  
En himmelsk Psalmes Trost  
Og en Forsoning i en jordisk Rost  
Til Oververdnens Orgelstemmer.

Her standfæd' jeg og tav. Pauline hvilte  
Med Hovedet imod mit Bryst og famlste  
Saa troende, saa ømt til mine Ord,  
Og sagde: „Ja, paa denne Trost jeg troer!“  
Men fjernt mod Habet Aftensolen ilste  
Og sank ned alle Straalers Brand  
I gjennem Skyerne ved Horizontens Rand.  
Et deiligt Purpurssjær blev udgydt over  
De dunkle Skyer og den tause Strand,

Der slumrede med lette Bover.

— See, brød jeg ud, som Solen høst gaaer ned  
Og i det Jordiske forsvinder,  
Mens dette selv forklares ved  
Den<sup>l</sup> fjsomme Glæds eg rene former vinder:  
Saaledes er det Straalerne fra Gud,  
Der os i Kunstens former møde,  
Et Aftenrødt, der springer ud  
Og peger mod et evigt Morgenrøde.

---